

Utlåtande

Ålands landskapsregering
Lagberedningen
registrator@regeringen.ax

Er referens
ÅLR 2024/7645,7646

Datum
2024-11-25

Kontaktperson
Johanna Fogelström-Duns, myndighetschef

**Förslag till ändring av landskapslagen om studiestöd,
landskapslagen om gymnasieutbildning och landskapsförordningen
om studiesociala förmåner på gymnasialstadienivå**

ÅOM 2024/53

Bakgrund

Ålands ombudsmannamyndighet lämnar härmed synpunkter på ett förslag till ändring av landskapslagar som rör studiestöd, gymnasieutbildning samt landskapsförordningen om studiesociala förmåner på gymnasialstadienivå.

Ombudsmannamyndigheten verkar för att främja jämställdhet och likabehandling samt barns, klienters och patienters ställningar och rättigheter. Myndigheten bedriver även tillsyn över offentlig upphandling och arbetar för att främja och trygga konsumenters intressen. Utlåtandet begränsas till myndighetens ansvarsområden.

Sammanfattning

Remissen rör ändringsförslag gällande landskapslagen (2006:71) om studiestöd, landskapslagen (2011:13) om gymnasieutbildning och landskapsförordningen (1997:60) om studiesociala förmåner på gymnasialstadienivå i landskapet Åland. Ändringarna föreslås träda i kraft under nästa år och börja tillämpas från höstterminen 2025. En del av beredningsarbetet har omfattat en barnkonsekvensanalys vilken bifogas i remisshandlingarna.

Gymnasieutbildningen är sedan några år avgiftsfri enligt styrelsebeslut vid Ålands gymnasium. Föreliggande ändringsförslag syftar till att reglera avgiftsfriheten på lagnivå. Därav följer att studiestödsbelopp och studiesociala förmåner som regleras på lag- respektive förordningsnivå behöver justeras eftersom kostnadstrycket på

studeranden har minskat för de studeranden som bor med sina vårdnadshavare. Ingen sänkning föreslås om man bor självständigt med eller utan bostadsstöd. Landskapsregeringen föreslår även en justering i kompetenspoäng som krävs för att få studiestöd, samt en frysning i indexjusteringar av studiestödet under perioden 2025–2028.

Utlåtande

I sina rekommendationer till Finland och Åland (2023) uppmanar FN:s barnrättskommitté att tillgång till utbildning säkerställs framför allt för sårbara grupper bland annat genom att ha läroplikt för grundskole- och gymnasieutbildning. Utbildning på gymnasiala stadiet omfattas idag inte av den åländska läroplikten, utan landskapsregeringen har valt en annan väg jämfört med Finland. Ett avgiftsfritt gymnasium möjliggör tillgång till utbildning för fler. Ålands ombudsmannamyndighet välkomnar att landskapsregeringen nu reglerar detta i lag, vilket bidrar till att stärka rättssäkerheten för studeranden. Det är dock fortsatt ett område som lagstiftaren bör följa upp för att säkerställa att alla barns rätt till utbildning är lika god på Åland som i resten av landet.

Lagskapsregeringen har gett Rädda Barnen på Åland r.f. i uppdrag att utföra en barnkonsekvensanalys och rapporten med analysen har bifogats i remisshandlingarna vilket välkomnas. Det är positivt att landskapsregeringen har vinnlagt sig om att göra en gedigen konsekvensanalys med hjälp av sakkunniga som förutom expertis även har högt förtroende hos målgruppen barn och unga, vilket underlättar datainsamling. Tidsramen har dock varit snäv och lagstiftningsarbetet var långt framskridet då barnkonsekvensanalysen var färdigställd. Det innebär att möjligheterna att beakta analysens slutsatser har varit begränsade. Lagstiftaren har gjort en ändring i lagförslaget som direkt följd av barnkonsekvensanalysen. Det gäller ändringen av landskapsförordningen om studiesociala förmåner så att studerande under 18 år med bostadsbidrag har rätt till ersättning för skolskjuts mellan bostaden och skolan (busskort i första hand) för att utan ekonomiska hinder kunna bo på landsbygden och kunna åka till vårdnadshavare på ledigheter. I nuläget har de inte rätt till busskort. Barnkonsekvensanalysen visar även på behovet att bättre informera om de stödmöjligheter som finns så som tillägg till studiepenning för studeranden som är 17 år och som bor i låginkomsthushåll.

Ombudsmannamyndigheten välkomnar att en barnkonsekvensanalys har gjorts. Det är ett arbete som kan utvecklas. Följande gång vore det önskvärt att barnkonsekvensanalys gjordes i inledande skede av lagstiftningsarbetet. När det är fler lagstiftningsprojekt och förslag i budgetar vad gäller inbesparingar och

nedsänkningar bör landskapsregeringen göra en sammansatt konsekvensanalys av hur förändringarna påverkar barn, familjer och hushåll i ekonomiskt utsatt position för att kunna säkerställa kompensatoriska insatser för de som drabbas hårdast av sparåtgärderna.